

IV.

To mærkelige Universitetsbetænkninger.*Meddelte af Holger Fr. Rørdam.*

Om den første Sag findes noget nærmere hos Biskop Engelstoft, Odense Byes Historie, i Saml. til Fyens Hist. og Topographie. II, 162—3, samt i de der anførte Kilder. Nedenanførte Betænkning har dog ikke før været trykt; den indeholder Besvarelse af en Forespørgsel fra Regjeringen af 10 Januar 1635 ¹⁾).

1.

Universitetets Betænkende udi en Sag angaaende en Mand, som haver forskrevet sig til Djævelen etc.

Eftersom af den høje Øvrighed os er befalet vores Betænkende skriftligen udi Hs. Maj.s Kanselli til Kolding-

¹⁾ Dette Kongebrev lyder efter Originalen i Konsistoriets Arkiv: Christian denn fierde med Gudtz Naade Danmarchis, Norgis, Wenndis och Gottis Konning.

Vor synnderlig Gunst tilforrn. Wider att eftersom enn Personn vedt Naffn Christenn Pedersenn wdi wor Kiøbsted Odensee sig till Dieffuelenn med Liff och Siel haffuer med sit eget Blod forschreffuett, eftersom i dettz Leilighed aff hosføyede hanns forschriffuelse sampt andre Documentis haffuer ydermere att erfahre. Da bede Wi eder och naadigst wille, att i samme whørlige gierning flitteligen offuer weyer, och eders betenchende, huorledes saadant bør att straffis, schriffellig fra eder giffuer, och med det forderligste hid til Colding wdi wort Cantzelie indschicher. Dermed scheer wor wilge. Befallenndis eder Gud. Schreffuet paa wort Slot Coldinghuus den 10 Januarij Anno 1635. Wnder wort Zignet. Christian.

Udskrift: Oss elsch. hederlig och høglerde Rectori, Theologis och menige Professoribus vdj Vniuersitetit vdj vor Kiøbsted Kiøbenhavn.

hus at fremskikke, hvorledes saadan uhorlig Gjerning bør at straffes, som en Skomager udi Odense, ved Navn Christen Pedersøn, barnfødt i Aalborg, haver beganget, hvilken efter Fausti Exempel, som han sig beraaber paa, med sit eget Blod haver forskrevet sig til Djævelen, at være hans egen til Liv og Sjæl til evig Tid. Da have vi samme gruelige Sag paa det flittigste efter Guds Ord og os tilskikkede Dokumenter overvejet, og vide ej andet efter Guds Ord og en god Samvittighed at sige, end at Christen Pedersen — idet han, værende ved fuld Sands og Fornuft, haver frivillig forpligtet sig til Djævelen under Haand og Blod, uagtet at, der han blev døbt udi Gud Faders, Søns og Hellig Aands Navn, han da havde lovet at ville forsage Djævelen og alle hans Gjerninger; og fjorten Dage, efter han samme fordømmelige Gjerning udi Værk stillet havde, Jesu Kristi Legeme og Blod brugt haver, uden al saadan gruelig Gjernings mindste Bekjendelse — jo efter Guds Ords udtrykte Bogstav er skyldig til Døden.

Thi først haver Gud udi sin hellige Lov befalet, at man ikke skal lade dennem leve, som indgaa Pagt og Forbund med Djævelen, eller som ofrer sine Børn den Afgud Moloch, det er Djævelen, og meget mindre den, som ofrer sig selv hannem, eftersom er at læse i Exod. 22 v. 18. Levit. 20. v. 2. 3. 4. 5. 27. Deuteron. 18 v. 9. 10. 11. 12. Psalm. 106 v. 37. Nu kan der jo ingen grovere eller grueligere Maade være at gjøre Pagt og Forbund med Djævelen eller ofre sig hannem, end at et Menneske, som engang haver forsoret Djævelen og alle hans Gjerninger, frivilligen forpligter sig til at være hans til evig Tid, om han vil hannem med timelig Næring forsørge.

Dernæst, saa formelder Guds Aand, at hvo der laster og udhvisler Guds sin Herres Navn, han skal visseligen dø, Levit. 24 v. 16. Hvad kan der nu findes uhorligere og ugudeligere Maade at laste, bespotte og udhvisle Herrens Navn, end man frivilligen opsigter Gud sin Tjeneste og begjærer af Djævelen selv at fødes og ernæres, og der-

imod ved Haand og Blod forpligter sig til at være hans til evig Tid.

For det tredie, paa det man skal ikke tænke og tro, at saadanne Misdædere burde alene udi det gamle Testamente paa Livet at straffes, da haver Gud fældet saadan en Dom over saadanne Mennesker i det X Kapitel til de Hebræer v. 28. 29: Naar nogen haver brudt Mose Lov, da dør han uden Benaadning og Barmhjærtighed, ved to eller tre Vidner; hvor meget mere Straf skal den agtes at være værd, som haver traadt Guds Søn med Fødder, og agtet Testamentens Blod almindeligt at være og beskæmmer Naadens Aand.

For det fjerde, hans Anger og Ruelse anlangende, synes den ikke at kunne fri og frelse hannem fra denne timelige og legemlige Straf, efterdi og andre Misdædere, Troldfolk, Manddrabere etc., lide og udstaa den timelige Straf, uanset mange af dennem, efterat de ere paagrebne, deres Synder inderligen og af Hjærtet fortryde, og om deres Synds Forladelse inderligen sukke. Og hvis saa skete, at denne gruelige Gjerning blev ustraffet, var det at befrygte, at andre gudsforgaaene Kroppe skulde lade sig lyste, ved saadan forskrækkelig Middel, Pagt og Forbund med de onde Aander at indgaa, eftersom de vel skulde formene, sig foruden nogen Straf derfra at kunne og ville komme, naarsomhelst de ikkun vilde gjøre deres Bekjendelse, og i saa Maade Øvrighedens Naade og Medlidenhed misbruge. Synes derfor kristeligt, at man udi denne grove Frafald fra Gud bør at have disse Herrens Ord udi Agt, Deut. 17 v. 12. 13: Du skalt afskaffe det onde, at det menige Folk kan det høre og frygte, og ikke mere handle modvilligen.

Mens eftersom det er at befrygte, at Fristelserne ville ikke blive borte fra dette Menneske, da var det kristeligt:

Først, at der udi Odense maatte gaa Bøn af Prædikestolen for hannem, udi Mening, at Gud vilde for Jesu Kristi Skyld være hannem naadig, og holde hannem ved Troen indtil Enden. Og at han saadan gruelig Affald fra

Gud offentlig for Guds Menighed med Suk og Graad maatte bekjende og afbede.

Dernæst, at dette elendige Menneske maatte flitteligen undervises af Guds Ord om sin Synds meget store Gruelighed, og derhos gudeligen læres, at hvis han indfalder til Jesum, og ved Guds Aands Hjælp med Jesu Blod renser sig fra den Forpligt, han med eget Blod haver skrevet, Gud da vil visselig være hannem naadig; at han gladeligen og gjerne bør at ville lide her paa Legemet, paa det Sjælen kan blive bevaret. Og paa det han kan udi Troen desmere af Guds Aand styrkes, da tit hannem at meddeles Jesu Kristi Legeme og Blod.

For det tredie, efterdi bemeldte Christen Pedersøn beraaber sig udi hans ugudelige Forpligt paa Fausti Exempel, at den kristne Øvrighed vilde af gudelig Nidkjærhed lade under Livsstraf forbyde Fausti Historie og andre saadanne bespottelige Skrifter, af hvilke de enfoldige kunne til Djævelens Tjeneste forføres. Hvorfore Gud igjen den kristelige Øvrighed vil visseligen velsigne. Ex Consistorio 28 Januarii Anno 1635.

Rector og Professores.

Sub manu Notarii Academiae jurati
Johannis Christophori.

Konsist. Kopibog 1632—46. Fol. 78—79.

2.

Universitetets Betænkende om Gulddaab og Særdaab udi
Sæby i Jylland.

Eftersom Høj-Øvrighed er Universitetens her i Kjøbenhavn Betænkende begjærendes om den usædvanlige Skik, holden udi Erik Jensøns Barns Daab: da haver Professores denne Sag udi Guds frygt med tilbørlig Flid overvejet og kunne ikke andet efter Guds Ord eragte, end hvis i saa Maade sket er, jo er en saare stor, høj og grov Forargelse.

Thi først, idet at Marine Jensdatter, som bar Erik Jensøns, sin Søns, Barn, haver hindret, at det andet Barn ikke maatte komme tillige med til Daaben, men haver ladet det Barn, hun bar, især døbe: er der groveligen handlet imod Guds Ord, som højlig forbyder saadan Skilsmisse at holdes i den kristne Kirke imellem rige og fattige, som er at læse hos S. Jakob cap. 2. v. 1. 2 sq.

Dernæst, er den Gulds Kastelse udi Daaben en dristig Tillæg udi Daabens Administration, som efter Kristi Indstiftelse bør ved bar Vand at forrettes, og ikke ved Vand, hvorudi Guld lægges. Og var vel at ønske, med tilbørlig Flid at efterspørges, af hvad Aarsag saadant Guld er kastet udi Daabens Vand, og hvorfor det andet Barn ikke maatte døbes af Vandet, den Stund Guldet laa der udi. Man ved vel, at saadant Guld plejer superstitione intolerabili at bruges til allehaande Tingesters Forrettelse: hvorfor det var kristeligt, at der med tilbørlig Flid blev forfaret, hvad dette Guld udi Daaben her skulde betyde, og til hvad endelig Ende saadant var gjort.

For det tredie, efterdi her var flere ægte Børn at døbe, da er saadan Erik Jensøns Barns Daabs særlig Forretning aldeles imod Alterbogen, som paabyder, at Bønnen, som præmitteres Baptismo, skal numero plurali conciperes, naar de ere flere Børn, som døbes, saa vel som og Formaningen til Fadderne, efter Daaben er sket, paa samme Maade at fremsættes. Kunne derfor ikke vide, hvorledes saadant af Præsten at være tilladt, efterdi han vidste, saadant at være imod Alterbogen og imod al kristelig Brug i vores Kirker hidindtil holden. Og er ikke Tvivl paa, at naar alle circumstantiæ med tilbørlig Flid udspørges, jo da om denne usædvanlige Daab kan gives grundeligere og vissere Betænkende. Ex Consistorio den 15 Decembris Anno 1635.